

Aanleiding tot enquête

Gezien de actuele ontwikkelingen rondom wachttijden, mogelijkheden van hulpverlening en de positie die een registercounselor van de Algemene Beroepsvereniging voor Counselling hierbij kan innemen werd in het voorjaar 2019 onder de leden van de beroepsvereniging een enquête gehouden.

Daarnaast speelde bij dit initiatief ook dat vanaf 2014 de introductie van de NVAO hbo counselling opleiding een feit werd en het verplichte niveau van kwaliteit, competenties en vaardigheden van iedere registercounselor – op basis van internationaal niveau – definitief was vastgelegd. Voor de beroepsvereniging werd het uiterst belangrijk om dit vastgestelde niveau te positioneren binnen het volledige hulpverleners werkveld in Nederland.

Een dergelijke benadering is voor de beroepsgroep van registercounselors volledig nieuw maar lijkt voor het bestuur van de ABvC noodzakelijk om meer duidelijkheid te krijgen over het huidige beleid, gericht op de hulpverlening door registercounselors en eventueel noodzakelijke veranderingen.

Deelname en manier van onderzoek

De enquête werd in de vorm van een digitaal vragenformulier onder de leden van de ABvC uitgevoerd waarbij de mogelijkheid van verplichte digitale keuzes alsook een vrije invoering van informatie werd geboden. Teneinde de betrouwbaarheid te borgen werd het digitale enquêteformulier gecodeerd waardoor per lid dit maar 1 keer kon worden ingevuld.

De enquête bestond uit 11 vragen. Enquêteformulieren die niet correct waren ingevuld werden uitgesloten van de enquête. Uiteindelijk bleken 101 digitale enquêteformulieren te voldoen aan de criteria. De AVG-richtlijnen werden meegenomen in de gebruikte informatieverstrekking.

Ondanks het feit dat er 101 registerleden de enquête hadden ingevuld maar de ABvC momenteel uit 294 registerleden bestaat, lijken de gegevens en conclusies model te staan voor de hele beroepsvereniging. De uitslagen, analyses, besprekingen van de resultaten en voorlopige conclusies van de enquête zullen in de vorm van deze factsheet worden weergegeven.

Enquête

Aantal cliënten afgelopen 36 maanden

Op de vraag hoeveel cliënten zich de afgelopen 36 maanden per lid hadden aangemeld, werden zeer uiteenlopende aantallen opgegeven. Het gemiddelde aantal is 144 cliënten per praktijk waarbij meerdere kanttekeningen moeten worden geplaatst:

- het aantal cliënten per praktijk loopt erg uit elkaar. Sommige praktijken hadden enkele cliënten, andere praktijken meer als 300, enkele zelfs 1500 en 4000 cliënten. De redenen of oorzaken voor deze grote verschillen zijn in de enquête niet meegenomen maar zeker de moeite waard om nader te onderzoeken.
- gezien het feit dat er slechts 101 enquêteformulieren als bruikbaar werden verklaard, konden het aantal cliënten op de foutieve formulieren alsook de leden die niet hebben gereageerd op de enquête niet worden meegenomen.
- onduidelijk is of adviesgesprekken en/of deelname aan samenwerkingsactiviteiten rondom cliënten ook meegeteld werden. De aantallen zouden dan mogelijk hoger kunnen liggen.

Het totaal aantal van de cliënten over 36 maanden is in ieder geval 14557, mogelijk hoger als de kanttekeningen meegenomen worden.

Als de huidige uitkomst van 14557 als model voor de hele vereniging wordt gezien, betekent dit dat in 36 maanden tussen 45.000-50.000 cliënten hun weg hebben gevonden naar een registercounsellor.

Aanmeldingen

Belangrijk was de vraag op welke manier een doorverwijzing of aanmelding tussen registercounsellor en cliënt tot stand was gekomen.

Een aantal leden konden hierop geen antwoord geven omdat deze informatie onvoldoende bekend was. De overige leden konden op basis van dossierinformatie wel meer toelichting geven over de aanmelding en op welke manier deze tot stand was gekomen. Het aangegeven aantal (..) geeft aan dat de informatie hieromtrent betrouwbaar cijfermatig kon worden aangegeven. Op basis van deze informatie vielen een aantal zaken op.

- Cliënten kwamen op eigen initiatief (96)
- Doorverwezen door de GGZ (225)
- Doorverwezen door de huisarts (40)
- Op aanwijzing van de partner (25)
- Op aanwijzing door derden (57)
- Doorverwezen door hulpverleningsorganisaties (30)
- Overige verwijzing waaronder jeugdzorg, medische sector, bedrijfssector, justitie, alternatieve sector (32)

Hoewel de informatie en opgegeven cijfers nader onderzocht moeten worden, kan wel duidelijk geconstateerd worden dat de registercounsellor vanuit zijn beroepsmatig aanbod goed kan aansluiten op een brede vraag voor hulpverlening in de maatschappij. Het verzoek tot ondersteuning van een registercounsellor blijkt vanuit de meest verschillende beroepsgroepen en hulpvragers te komen.

Welke specifieke meerwaarde de registercounsellor voor iedere individuele beroepsgroep heeft werd tot heden in Nederland nauwelijks onderzocht waardoor hieromtrent op basis van de huidige informatie en cijfers nog niets geconcludeerd mag worden.

De weergave door deze enquête lijkt – met enige voorzichtigheid vanwege het ontbreken van Nederlands onderzoeksmateriaal – een gelijke waarde te bezitten als in Amerika, Australië en Engeland waar de meerwaarde van erkende counsellors wel wetenschappelijk is aangetoond. Daarom worden registercounsellors in voornoemde landen ook gerekend tot een reguliere beroepsgroep wat in Nederland nog niet is gerealiseerd.

Het meest opmerkelijke resultaat was dat 2009 cliënten voor hun aanmelding eerst naar de GGZ wilden gaan of waren doorgestuurd maar uiteindelijk door verschillende redenen voor een registercounsellor hadden gekozen.

De huidige enquête voorziet niet in een verdieping omtrent de redenen van deze keuzewijziging. Wel zullen een aantal mogelijke redenen onder de vraagstelling 'Redenen van aanmelding' zeker op deze keuze invloed hebben gehad. Belangrijke aandachtspunt is in ieder geval dat naast de vaak gestandaardiseerde doorverwijzing naar de GGZ ook het consulteren van een registercounsellor als mogelijkheid werd gezien of gekozen.

Redenen van aanmelding

De redenen van aanmelding blijken veelzijdig te zijn waarbij een aantal redenen duidelijk naar voren komen.

- Te lange wachttijden (69)
- Weinig tot geen resultaat of verbetering bij de vorige hulpverlening (51)
- Cliënt voelde zich onbegrepen door de vorige hulpverlening (50)
- Geen ´klik´ met de hulpverlener (49)
- Cliënt wil nieuwe aanpak (28)
- Overige redenen zoals ontbreken van diagnose, probleem onderschatting, gebrek aan kennis over onderwerp bij andere hulpverlening, protocollaire aanpak past niet bij persoon, ´brugfunctie´ totdat andere vorm van hulpverlening het noodzakelijke aanbod kan geven (32)

De enquête cijfers moeten met grote voorzichtigheid worden uitgelegd maar tonen aan dat een registercounselor vanuit zijn beroepsactiviteiten een duidelijke leemte kan opvullen binnen een breed scala aan hulpvragen en hulpverleningsmogelijkheden. Daarbij blijkt dat de registercounselor een eigenheid heeft die zich duidelijk onderscheidt van andere beroepsgroepen en daardoor een meerwaarde kan betekenen.

Redenen van noodzakelijke doorverwijzing naar andere beroepsgroepen of hulpverlening

Naast het gegeven dat registercounselors een meerwaarde kunnen betekenen in de hulpverlening van cliënten, bleek eveneens het vraagstuk omtrent ´doorverwijzing´ noodzakelijk. Er waren meerdere redenen voor doorverwijzing.

- De hulpvraag behoorde niet tot de beroepscompetenties (47)
- Te gecompliceerde problematiek (55)
- Onvoldoende mogelijkheden om te helpen (17)
- Extra ondersteuning noodzakelijk (3)
- Medicatie en begeleiding noodzakelijk (5)
- Overige redenen waaronder suïcide problemen, onvoldoende deskundigheid, geldgebrek, medische problemen, hulpverlening kwam onvoldoende tot stand, psychiatrie, diagnose nodig (16)

Registercounselors blijken een groot werkgebied te bestrijken, anderzijds hebben ook zij binnen hun hulpverleningsaanbod situaties die doorverwijzing vereisen. Uit de opgegeven informatie en cijfers blijkt dat er een duidelijk besef is over de begrenzing van de beroepscompetenties, de noodzaak van tijdige doorverwijzing en beroepsethisch handelen.

Geen doorverwijzing noodzakelijk

Naast de noodzaak van doorverwijzing bleken ook veel cliënten geen doorverwijzing nodig te hebben. Bij navraag bleken op basis van de bestaande informatie bij de registercounselor de navolgende redenen voor ´geen doorverwijzing´ te bestaan.

- Hulpvragen waren voldoende geholpen (82)
- Cliënt wilde geen hulpverlening meer, ook niet van andere hulpverlening (25)
- Hulpvraag was niet verholpen maar verdere ondersteuning bleek ook niet meer nodig (31)
- Na onderzoek van de huisarts geen verdere doorverwijzing nodig (3)
- Cliënten wilden geen andere hulpverlening dan counselling (5)

- Overige redenen waaronder met name dat cliënt problemen anders ervaart (3)

Uit de toegevoegde informatie blijkt dat de beroepsactiviteiten door een registercounselor voldoende ondersteuning kan bieden bij een veelzijdig aanbod aan hulpvragen.

Nader onderzoek is noodzakelijk om meer zicht te krijgen op de effecten van counselling bij hulpvragen door cliënten. Internationaal onderzoek biedt hieromtrent meer zicht en is ruim positief over de effecten van de vaak kortdurende begeleidingen. Of deze informatie ook 'één op één' voor de Nederlandse situatie geldt kan nog onvoldoende worden vastgesteld waarbij de opmerking moet worden geplaatst dat de cijfers dit wel lijken te bevestigen. Feit is dat in veel beroepsgroepen onderdelen uit het vakgebied van registercounselors gebruikt worden tijdens hun eigen beroepswerkzaamheden. Literatuur, wetenschappelijk onderzoek, trainingen en experimentele toepassingen ondersteunen de waarde van deze onderdelen.

Geen samenwerking

Netwerkverbinding en samenwerking met andere hulpverleningsvormen zijn onontbeerlijk voor een goede doeltreffende hulpverlening. Voor het bestuur was het onduidelijk hoe vaak registercounselors met andere vormen van hulpverlening samenwerken.

Op basis van de cijfers blijkt dat 316 keer duidelijk werd aangegeven dat er geen samenwerkingsvorm kon worden ontwikkeld, ondanks dat het aanbod van de registercounselor dat mogelijk paste bij de hulpvraag van de cliënt alsook voldoende expertise aanwezig was.

Redenen voor gebrek aan samenwerking was volgens de opgave in de enquête dat dat andere hulpverlening vaak vaste partners had en geen nieuwe deelname wenste, vastgestelde hulpverlening afspraken niet werden aangepast of geen contact mogelijk was met gespecialiseerde hulpverlening. Wel bleek dat in enkele gevallen het contact met bedrijfsartsen tot enige samenwerking leidde. In een enkel geval kon ook met en huisarts een samenwerking tot stand komen.

Samenwerking

Naast de onmogelijkheid om tot een samenwerking te komen, bleek in andere gevallen dat effectieve samenwerking wel mogelijk was. De navolgende informatie geeft meer zicht over de redenen waardoor samenwerking mogelijk was.

- Samenwerking waarbij de cliënt wilde dat de registercounselor betrokken bleef (46)
- De expertise van de registercounselor bleek noodzakelijk (28)
- Door de andere hulpverlening gevraagd voor deelname (25)
- De registercounselor was al deelnemer van een samenwerkingsverband (16)
- Samenwerking was het vervolgtraject na GGZ-behandeling (4)
- Overige samenwerking met bijv. Jeugdzorg, specifieke samenwerking, nazorgtrajecten (3)

122 keer kon of bestond al een vorm van samenwerking met andere hulpverleningsorganisaties of samenwerkingsverbanden. In vergelijking met 'Geen samenwerking (316)' is dat ongeveer 30% minder. Er is meer onderzoek nodig waaruit de grote verschillen bestaan.

Conclusie

Hoewel op basis van de cijfers en informatie uit deze enquête nog geen harde conclusies mogen worden getrokken, bieden deze wel enig inzicht in de (meer)waarde van de registercounselor binnen de hulpverlening alsook de mogelijkheden die zeker nog verbetering en ontwikkeling verdienen.

Als de huidige gegevens uit de enquête model staan voor de hele beroepsgroep registercounselors van de ABvC kan navolgende geconcludeerd worden:

- Naar schatting hebben in de afgelopen 36 maanden 45.000-50.000 cliënten hun weg naar een registercounselor hadden gevonden. Mogelijk dat dit aantal groter is omdat bepaalde noodzakelijke informatie momenteel niet voorhanden is. Hoewel speculatie zou het totaal aantal cliënten ongeveer 130.000 kunnen zijn. Als de beroepsgroep meer bekendheid zou dragen, beter zou kunnen aansluiten bij samenwerkingsverbanden en er meer inzicht zou bestaan over de grote verschillen van aanmeldingen door cliënten tussen praktijken zou dit aantal veel groter kunnen zijn. Nader onderzoek zal noodzakelijk zijn om meer zicht hierop te krijgen en een duidelijk beleid te ontwikkelen.
- Duidelijk blijkt uit de informatie en cijfers dat registercounselors erg breed kunnen worden ingezet en een meerwaarde kunnen betekenen. De Nederlandse beroepsgroep van registercounselors zou een gelijk cliëntenbereik, hulpverleningsaanbod en niveau kunnen bereiken als in Amerika, Australië en Engeland al jaren aanwezig is. Uit de enquête blijken een aantal de signalen duidelijk in deze richting te wijzen.

Het bestuur van de ABvC zal zich over de resultaten verder gaan bezinnen en het beleid daarop afstemmen. Tevens zal er meer onderzoek plaatsvinden om de vele vraagstukken die door deze enquête naar voren zijn gekomen helderheid te geven.

Theo Hendrickx

Voorzitter ABvC